

noster. — *Versus.* In diebus illis salvabitur Juda, et A Israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen.

XVII.

Responsorium in vigilia natiuitatis Domini.

Judæa et Hierusalem nolite timere. Cras egrediemini; et Dominus erit vobiscum. — *Versus.* Constantes estote; videbitis auxillum Domini super vos. Cras egrediemini.

XVIII.

Responsorium in natiuitate Domini. — De beata Virgine.

Sancta et immaculata virginitas, quibus te laudibus effera nescio, quia quem cœli capere non poterant tuo gremio contulisti. — *Versus.* Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, quia, etc.

In Purificatione beatæ Mariæ.

Gaude, Maria virgo, cunctas hæreses sola interemisti; quæ Gabrielis archangeli dictis credidisti.

Dum Virgo Deum et hominem genuisti.

Et post partum Virgo inuoluta permansisti.

Versus: Gabrielem archangelum scimus diuinitus te esse affatum.

Uterum tuum de Spiritu sancto creauimus imprægnatum.

Erubescat Judæus infelix, qui dicit Christum ex Joseph semine esse natum.

Dum Virgo, etc.

XIX.

In commemoratione beatæ Virginis.

Felix namque es, sacra virgo Mar'ia, et omni laude dignissima,

Quia ex te ortus est sol justitiæ, Christus Deus noster.

Versus. Ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro devoto femineo sexu;

Sentiant omnes tuum iuuenem, quicumque celebrant tuam commemorationem.

B Quia ex te, etc.

XX.

In Natiuitate beatæ Virginis.

Solem justitiæ, Regem paritura supremum,

Stella, Maria, maris, hodie processit ad ortum.

Versus:

Cernere diuinum lumen gaudete fideles.

Stella maris, etc.

ROBERTI REGIS FRANCORUM DIPLOMATA.

I.

Hugonis atque Roberti regum diploma de electione abbatum et ecclesia Sancti Leodegarii de Campellis (5).

(Anno 994.)

[MADILL., *De re diplomatica*, lib. vi, pag. 598, ex chartulario Sancti Germani Antissiod.]

In nomine sanctæ atque indiuiduæ Trinitatis, HUGO atque ROBERTUS, gratia Dei reges inclyti.

Omni nostræ militiæ nostræ seruituti deuotæ regum benignitas atque excellentia, quæ bonorum virorum votis competunt non modo roborare, verum etiam magnifico debet auxilio supplere. benigno hortari favore, imo totis benevolentiæ viribus proficere. Magnæ siquidem æternæque retributionis participem se noverit, qui his quæ Dei sunt, quoquo modo se inseruerit. Verum virtutis auctor, suppletor, fautor, benignissimi Jesu magnificentiæ non expers erit, cum pro se quæ Dei voto sunt iuuerit. Omnium enim quæ omnipotentis Dei sunt amore, idem retributor est maxima benignitate. Ergo regum benignitas, quorum auctoritate ea quæ casis Dei

C conferuntur, fixa atque permanere debent inconuulsa, clementissima Jesu confisa misericordia justæ præmia æternæ præstolatur vitæ. Quapropter magni atque summo dignissimi honore Ducis Burgundiæ, Henrici nomine, sanctæ congratantes voluntati, ea quæ per venerabilem abbatem, cui nomen sit Hilderico, nobis intimavit (digna enim ejus sunt omnia ista precat) stipulatione præcipua auctoramus, corroboramus, atque in perpetuum inconcusse firmamus. Idem enim abbas, vir Deo plenus, ab ejus parte quæ sunt sancti Benedicti subnixæ religione, imo canonum inuolabili auctoritate petens rogat, ut suæ abbatæ locus, honore sancti Germani Antissiodorensi territorio constitutus, perpetuam abbatum electionem habeat secundum sancti Benedicti præceptum. Ergo hujus ducis, nostri scilicet fratris, quoniam justa est, voluntati, atque abbatis, quia recta est, legationi annuentes, precando monemus, monendoque regali imperio præcipimus ut nullus inibi constituatur abbas, nisi quem fratrum omnium cum Dei timore concors elegerit caterva: ejus abbatæ tutationem sub manu regum aut forte ducum

ejus regni constituimus, ita ut nullus principum eam invadere nec etiam audeat rogare. Adversarium denique consuetudinum sic avellimus, ut ab hoc tempore usque in sæculum nihil patiatur adversi, sed ab omni libera injuria libere Deo deserviat: quem locum quoniam dux diligit (patronum siquidem eum ipsum, scilicet sanctum Germanum, eligit specialiter habere in cœlis apud Deum), quadam suis abbatiola constructa patrimonii in honore sancti Leodegarii martyris, nomine Campellis, ipsum eum locum ampliavit, pariterque ei villam Magniacum reddidit: scilicet ut in præfata abbatiola semper octo sint monachi, abbati scilicet præsidenti loco Sancti Germani subditi. Eis vero monachis a loco Sancti Germani nec liceat collum excutere, nec quemquam sibi nisi abbatem Sancti Germani, præferre: qui abbas ipsum loculum si sua sorte industria, aut honorum hominum munificentia, plus octo monachorum ampliaverit, pro hujusce beneficii merito gratiam Omnipotentis hic mereaturque in cœlo. Igitur ut hujus benefacti mereamur esse participes, hanc nostræ auctoritatis præceptionem sigillo roboravimus inviolabiliter, volumusque observari per cuncta sæcula legaliter.

Datum v Idus Octob., anno regum Hugonis atque Roberti VIII. Actum in Dei nomine [in monasterio] Sancti Dionysii feliciter.

II.

Roberti regis præceptum pro confirmatione rerum quas Burchardus comes et Rainaldus episcopus Fossatensi monasterio tradiderunt.

(Anno 998.)

[MABILL., *De re diplom.*, lib. VI, pag. 598, ex chartario Fossatensi.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ROBERTUS, divina providente clementia, Francorum rex.

Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei eorumque in eisdem locis famulantium beneficia opportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus. Idcirco noverit sagacitas seu industria omnium nostrorum fideliū, tam præsentium quam et futurorum, quia quidam venerabilis sanctæ Parisiacensis Ecclesiæ episcopus, nomine Renoldus, et pater ejus Deo amabilis comes Burchardus, adierunt serenitatem nostram, humiliter petentes quatenus res de beneficiis eorum quas monasterio Fossatensi, quod est dedicatum in honore beatissimæ Virginis Mariæ, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, seu beati Mauri, Patris Benedicti discipuli, qui eodem loco requiescit, contulerunt, et abbati ejusdem loci nomine Teutoni, et fratribus ibidem Deo militantibus pro æternæ remuneratione vitæ, et pro animarum suarum absolute, et animæ Elisabeth comitissæ tradiderunt, auctoritatis nostræ præcepto

A monachis præfate ecclesiæ munificentia nostræ præcepto confirmamus, per quod præcipimus atque jubemus ut ab hodierna die hac deinceps prædictus abbas, aliique monachi præfati monasterii illas res quæ sunt in pago Parisiacensi libere possideant, villam videlicet quæ vocatur Nobiliacus, cum advocacione et vicaria, cum ecclesia et altare absque synodo et circada, cum silvis, vineis, pratis, terris cultis et incultis, et cum omnibus suis appendiciis. Item in eodem pago ecclesiam, quæ sita est in vico qui Nosiacus dicitur, per deprecationem Goscelini [an Roscelini?] vicecomitis Milidunensis tradiderunt, qui eam de illorum tenebat beneficio. Item in eodem pago, in villa quæ vocatur Licias, mansum Algardis cum vineis, terris cultis et incultis, et omnibus ad illum pertinentibus: et in comitatu Milidunensi alodum unum qui vocatur Curciacus, cum advocacione et vicaria, cum pratis, terris cultis et incultis, et cum his quæ ad ipsum respiciunt. Et in Wastinensi pago alium alodum qui nuncupatur Seia, cum advocacione et ecclesia, et aqua cum piscaria, pratis, terris cultis et incultis, absque ulla vicariorum potestate congrue teneant atque possideant. Ob hoc præcipimus etiam ut nullus rex, nullus episcopus, nullus comes, aut ulla potestas illas res disponere, aut in sua potestate quidquam horum decernere vel delegare præsumat: sed perpetua soliditate in supradictorum fratrum potestate consistat disponendi seu faciendi ex his quidquid elegerint. Et ut hujus nostræ præceptionis edictum atque roborationis præceptum per cuncta ævi tempora inviolabilem obtineat firmitatis vigorem, manu propria subter confirmavimus, et annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Data XIII Kal. Maii, indictione XI, anno X, regnante Roberto rege glorioso. Actum publice Parisiaca urbe anno incarnati Verbi 998.

III.

Roberti regis præceptum, quo superiorum regum aliorumque concessionem cœnobio Sancti Germani Antissiodorensis factas confirmat.

(Circa annum 1002.)

[MABILL., *De re diplom.*, lib. VI, pag. 600, ex chartario Sancti Germani Antissiod.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ROBERTUS, Divinitatis annuente clementia, rex.

Regiæ dignitatis est circa religionis cultum pietate et justitia se extendere, servorumque Dei petitionibus votivis animis acquiescere. Qua de re noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium industria venerabilem abbatem Heldricum monasterii Sancti Germani Antissiodorensis, adhibita secum monachorum ejusdem loci congregatione, præceptum quoddam regiæ munificentia ab avo nostro Hugone Magno præfate cœnobio impetratum atque collatum, nostræ serenitati detulisse, nostra quoque auctori-

scilicet ut secundum fidem et eorum proprietatis A continentiam perpetuo et inconvulsa maneat, et inviolata perdurent. Quorum petitioni benevolo favore assentientes, maximeque ob gloriosi avunculi nostri domni Henrici ducis Burgundiæ memoriam et Ottonis fratris ejus, qui sese peculiariter inibi sub beati Germani patrocinio manciparunt, ut et sepulturæ mandati sint; nos quoque eundem locum sanctæ potius reverentiæ, quam alicui subjectioni committimus, tradimus, sublimamus. Præcepta quoque omnia et auctoritates nostræ denuo astipulationis edicto confirmamus; ipsam quoque congregationem sub plenissima defensione nostra quietam ac liberam esse volumus, cum omnibus quæ ipsius monasterii sunt, vel quocunque modo pertinere videntur, inviolabiliter auctoritate nostra permanere decernimus, et sub nostræ tuitionis gubernatione suscipimus: ita ut sub nostra protectione liceat eis quiete vivere, et vivendo quiescere; nullusque episcopus, vel aliquis ex episcopalibus ministris ibidem aliquid præsumat exercere judicium; et nullus iudex publicus, vel quilibet exactor judiciariæ potestatis, vel aliquis ex nostris fidelibus, vel aliqua magna parvaque persona in omnibus rebus eidem loco subditis ad causas audiendas, vel freda aut tributa exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius monasterii, tam servos quam ingenuos, super terram ejusdem cœnobii conmanentes distringere, aut illicitas occasiones nostris vel futuris temporibus requirere audeat: sed liceat monachis præfati cœnobii res ad sua stipendia pertinentes sub una immunitatis præceptione quieto ordine possidere. Jubemus ergo ut neque ipsi monachi aut negotiatores eorum, neque homines qui per ipsam casam Dei sperare videntur, teloneum persolvere cogantur in civitatibus vel vicis, seu villis aut mercatis, vel in portubus aut portis, sicut in præcepto gloriosissimi Caroli imperatoris continetur. Præcipientes autem jubemus, et jubentes confirmamus, ut nulli abbatum ejusdem loci, aut cuilibet alteri personæ liceat ex præscriptis omnibus rebus aliquid in alios præterquam constituimus usus redigere aut retorquere, aut alicui habendum conferre, neque censum aut honorem aut dona quælibet, vel pastos canum in possessionibus suis, sive equorum, vel ab eisdem servis Dei receptus aliquos, nisi de more religionis pro hospitalitatis bono, quisquam ullatenus præsumat requirere: sed quidquid exinde fieri potest, juxta quod præscriptum est, regulari administratione usibus et utilitatibus eorum auctore Deo omnibus habeatur temporibus. Interea volumus et confirmamus, ut quidquid de sæculo in idem monasterium ad regularem conversationem agenda favente Deo venientes ex possessionibus suis obtulerint sive contulerint; vel alii quicunque hominum sicuti eorum voluntas et collatio fecerint

centiam secundum regularem institutionem alio decedente. Et ut nullo unquam tempore sub alicujus episcopi dominatione redigantur, et nullus episcopus ipsam abbatiam a regia celsitudine exquirere, et ipsos monachos sollicitare aut inquietare præsumat, hac nostræ auctoritatis præceptione omnimodo interdicimus. Si quis autem hujus nostræ auctoritatis temerarius violator aut contemptor esse temptaverit, non valeat impetrare quod expetit: sed insuper pro regis majestatis contemptu centum libras auri cocti cogatur exsolvere: medietatem cameræ nostræ, medietatem ipsis monachis; de ceteris vero supradictis præceptionibus immunitatis a contemptoribus poena exigatur. Ut autem hæc altitudinis nostræ confirmatio seu præceptio meliorem semper obtineat firmitatem, manu nostra eam subfirmavimus, et annuli nostri impressione sigillari jussimus.

Actum Antissiodori civitate publice.

IV.

Diploma Roberti regis Francorum pro monasterio sancti Maglorii Parisiensis.

(Circa ann. 1002.)

[DOM MARTENE, *Thesaur. Anecd.*, tom. I, col. 107, ex autographo Majoris Monasterii.]

Consistentis in unitate Deitatis summæ et incomprehensibilis Trinitatis in nomine, ROBERTUS Francorum rex augustus, disponente prælibatæ divinitatis clementia, intervenientibus reginis Adelaide venerabili sui genitrice, cum nobilissima uxore, Berta nomine, omnibus cujuslibet ordinis sub imperio nostro degentibus liquido pateat volumus.

Obnoxii Deo sanctisque ejus dum vivimus, moveamur et sumus, expedit ita pro nostri nostrorumque erratus diluvione commoveri, atque meritis sanctorum imprecari, eosque incessanter exorare, quatenus per ipsorum intercessionem valeamus pacifice vivere atque post metam hujusce labentis ævi Deum deorum in Sion sanctam contemplari. Quapropter congrua via, quod nobis pro commissi talenti lucro attitulatur, reputantes quod Domino fidelibusque ejus tribuitur, inviolabile atque intemeratum persistere; simul moti misericordia pauperum et efflagitatione supradictarum honorabilium reginarum, cum assensu primatum nostrorum, fecimus præceptum firmitatis de rebus quas pater noster beata memoriæ Hugo rex, nosque pie contulimus monachis famulantibus Christo sanctissimoque Maglorio in urbe Parisiaca quiescenti; ubi etiam fundavimus monasterium prætaxato præcipuo confessori cæterisque sanctis inibi assignatis ob illorum corpora, quæ ut peregrina hospitabantur per aliorum rura. Est autem prius terra in qua ipsum situm est monasterium, et prædium quod dedimus ipso die translationis sanctorum et dicitur Villaris, cum omni integritate sua ad ipsum pertinet, et capella inibi

nibus, in honore S. Maglorii dicata cum terra sibi adjacenti, in qua ipsorum sepultura est monachorum. Clausus etiam vineæ juxta Saveias situs, quem dedit divæ memoriæ Hugo avus noster, æquivocique nostri Rotberti regis filius. Item pars terræ juxta Montem-martyrum quam comes Fulco dedit. Parvus etiam alodus quem tribuit Willelmus juxta eundem situs superscriptum montem. Nec non et alodus in comitatu Mellico, qui dicitur Grandis Campus, et prædium quod dicitur alodus in comitatu Parisiacensi secus Fontiniacum. Sed et ecclesiæ in Pinciacensi comitatu : prima in potestate Madriaca in honore S. Dionysii dicata, cum capella in Maroilo sita in S. Martini honore fundata. Alia in Vernolio ecclesia S. Stephano dicata, et in eadem villa capella S. Hilario consecrata. Denique et ecclesiola in villa quæ dicitur sancti Leodegarii, in cujus et nomine benedicta constat. Sunt etiam mansi in quos tenuit Riculfus in beneficio ex supradicta potestate Madreia in episcopio Parisiaco et comitatu. Ecclesia S. Mariæ nomini sanctificata et in eodem comitatu in potestate Isiaca, vinearum atque pratorum XIX, arpen. Etiam in Venua v. arpen, vineæ. In potestate quoque Cataronis mansus i arabilis terræ cum vinearum fecunditate; in prædicto etiam comitatu in villa quæ dicitur Montium mansus i arabilis terræ cum vinearum ubertate. In eodem quoque territorio supra fluvium Vigenne dimidium maisnilum, quod dicitur Murcinctus cum pratorum copia. E proximo quoque maisnilum alterum, quod dicitur Siensis Villere, cum capella inibi in honore S. Genovefæ ædificata. In Aurellanensi quoque comitatu alodus qui dicitur Cilliniacus cum omnibus sibi adjacentibus. Molendinum quoque unum Parisius in fluvio Sequanæ. Item in comitatu Aurellanensi ecclesia in villa quæ dicitur Gimminiacus.

Hæc omnia supradicta, vel quæ deinceps a catholicis viris eidem colliata fuerint ecclesiæ ob amorem Dei et reverentiam ipsorum sanctorum confirmamus auctoritate nostra, quatenus semper sub plenissima defensione et emunitatis tuitione corroborata permaneant, ita videlicet ut nullus ab hinc ad causas exigendas, aut freda vel tributa exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, vel sdejussores tollendos, aut homines ejusdem ecclesiæ, tam ingenuos quam servos, super terram ipsorum commanentes injuste distringendos, nec ullas redhibitiones aut illicitas occasiones requirendas, nostris et futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ supra memorata sunt exigere præsumat. Sed liceat abbati suisque successoribus res prædicti monasterii sub emunitatis nostræ defensionem quieto ordine possidere ad stipendia monachorum ibidem Deo famu-

dem degentes cum normali honore custodiendo tractet, simulque ut nullus metropolitanus aut aliquis suus subjectus, etiam pontifex Parisiacus, causa alicujus ordinationis illuc ingredi præsumat, nisi vocatus venerit aut ad sanctam missam celebrandam, aut ad ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones clericorum faciendas, et quod debitum excusare non debet, qui vocatus fuerit. Et quoniam peregrini atque alienigenæ esse noscuntur, benigne, misericorditer ac pie almīs et catholicis viris semper tractari ac conteri debeant pro Christo, a quo et nos cuncti peregrinamur in mundo. Decrevimus etiam per nostri auctoritatem præcepti ut nemo super ipsos servos Dei potestatem exercent, aut quempiam inter eos contra voluntatem ipsorum imponere tentet. Sed in eorum dispositione, ordinatione et electione intus et foris omnia consistent, quatenus servos Dei qui inibi Deo famulantur, pro nobis et stabilitate totius regni a Deo nobis concessi, pro quo remedio animarum eorum qui pro amore Dei et sanctorum inibi sua tradidere donaria, eorum quoque qui futuris temporibus daturi sunt præmia, liceat tute atque condigne Domino preces fundere, et hanc auctoritatem, ut firmior in Dei nomine habeatur, fidelibus quoque sanctæ Dei Ecclesiæ et nostris diligentius conservetur, manu propria subterfirmavimus, et annuli nostri impressione signari jussimus.

Locus monogrammaticis.

Rotgerius cancellarius scripsit.

Locus sigilli.

V.

Roberti regis privilegium pro monasterio Fiscam-nensi. — Restitutionem monachorum Fiscamni a Richardo comite factam et donationes eidem loco ab eo factas confirmat.

(Anno 1006.)

[MABILL., *Annal. Bened.* IV, 185.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ROBERTUS divina favente clementia rex.

Quoniam inter numerum illorum computamur qui regali censentur nomine, si in omnibus hujus nominis officium devote nequimus adimplere, nimis impium est omnia ineffaciter præterire. Unde Fiscam-nensis, quam orationis gratia visitavimus, justam ecclesiæ causam, qua interpellamur, et benigne suscipimus et gratanter adimplemus. Notum sit igitur præsentibus et futuris quod pia sumus petitione dilectissimi fidelis nostri Richardi comitis exorati, ut res quas huic loco, in honore individuæ sanctæ Trinitatis consubstantialis Patris, et Filii, et Spiritus sancti consecrato, tradidit, et per chartæ testamentum firmavit, nos quoque nostro præcepto corroborarem. Cujus preces delectabiliter auditas sicut iustum est suscepimus tam libenter impler-

æquivocus implere pro: uravit; et divina providentia repertum domnum abbatem Guillelmum, hujus monasticæ religionis, quæ ibi cernitur, præfecit magistrum et rectorem. Sub quo crescente monachorum numero, hic comes Richardus junior temporale bonum augere studuit. In comitata Calciensi, in ipsa villa Fiscamno, tertiam partem hospitem, quos colonos vocant... Silvæ unam partem, a publica strata usque ad mare terminatam : cui etiam dedit in Rothomagensi civitate ecclesiam Sancti Paterni cum uno manso, ubi sita est, etc. Hæc et omnia quæ data sunt ab ipso comite, vel a patre illius, vel nostra largitione collata sunt, vel a quocunque fidei huic loco deinceps fuerint conferenda, sancimus, corroboramus, etc. In abbatis autem electione, ordinatione, sive consecratione, illa apud istos consuetudo sequatur, quæ hactenus in Cluniaco cœnobiorum servata est illustrissimo, unde fons sanctæ monasticæ religionis per multa jam longe lateque derivatus loca, ad hunc usque Deo profluxit popitio. Nihil quippe horum quibus inibi Dei posset impediri servitus, subreptori relinquimus amaro, dum quæque ad continendam quietis securitatem cuicunque monasterio nostris a prædecessoribus regali concessa sunt auctoritate, nos in honore sanctæ Trinitatis dedicato, his etiamsi pleniter non notantur scriptis, huic sacro libentissime annuimus loco : cujus ut sancta, quæ ibi Domini opitulante gratia digne modo religionis viget, observatio non deficiat, sed magis ac magis ad profectum tam nostræ quam omnium fidelium proficiat animarum ; sicut nulli ordini, dignitati, potestati, hæreditariæque successioni, nostræ quinimo majestati super idem jus relinquere decrevimus dominationis; ita nulli, si, quod absit! habitatores ejus a tam bene jam cepto rectitudinis aliquando devierint proposito, in pristinum illud reformandi potestatem denegamus, huic dignæ a Christo mercedem promereri qui voluerit recompensationis. Et ut nostræ auctoritas confirmationis inviolabilem atque inconcussam obtineat firmitatem, annuli ac monogrammatibus nostri signo illam decrevimus insigniri.

Actum Fiscamnum anno Dominicæ Incarnationis 1006, indictione iv, die tertio ante Kalendas Junias, V feria Dominicæ ascensionis gaudio celeberrima feliciter (6).

VI.

Rotberti regis diploma, quo confirmatur fundatio Bellimontis parthenonis prope Turonos.

(Anno 1007.)

[MABILL. *Annal. Bened.*, tom. IV, *Append.*, p. 696.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis ROTBERTUS Dei misericordia rex.

Si petitionibus servorum Dei pro quibuslibet ec-

dicatis uberius famulandum, auxilium porrigimus, id nobis procul dubio, et ad instantem vitam temporaliter transigendam, et ad futuram feliciter obtinendam commodius provenire confidimus. Percogitum fore igitur omnimodis cupimus omnibus Christi nostrisque fidelibus, præsentibus scilicet atque futuris, quoniam adiit serenitatem culminis nostri Herveus levita et archiclavus beati Martini, humiliter flagitans, et flagitando summa prece deprecans, uti auctoritate nostræ præceptionis ediceremus præceptum sibi fieri de ecclesia Beatæ Mariæ Bellimontis, non longe sita a castro Patris Martini, cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, videlicet vineis, pratis, pro quibus dederat fidei suo Ebloni terram in concamio, quæ non minoris pretii ad reddendum fructus existeret, quam ecclesia superius nominata; atque de quodam vivario, Malamorta nuncupato. Idemque postulans de curte Soriniaco, et ecclesia quæ constat Sancti Petri apostolorum principis fundata, cum omnibus ad eam pertinentibus, tam vineis, pratis, silvis, et aquis, farinariis, terris cultis et incultis; necnon de viginti arpennibus vinearum, quæ prope suburbium oppidi præfati confessoris Christi esse videntur, sitæ inter Ligeris Carique alveum. Cumque eum diligenter fuissemus percontati quid operis de supradictis rebus esset acturus, retulit se tristari admodum non esse in pago Turonico cœnobium ubi sanctimoniales femine Christo possent suæ devotionis impendere officium, sicut in plerisque habebatur partibus terræ; et ob hoc, non propter aliud, effici postularet scriptum, eo tamen tenore quatenus annis singulis in festivitate autumnali prælibati Patris Martini redderent præmemoratæ sanctimoniales de cunctis supra recitatis rebus viginti solidos de censu in thesaurum ad thus sive oleum comparandum. Aduh autem, non immemor sui, addidit ut prius pro me et successoribus meis, deinde pro se atque totius congregationis sui advocati Martini statu, preces Domino funderent quotidie ibidem famulaturæ virginis. Herveus ita ostensis (*sic*), excellentiam regiminis nostri humili aggressus precamine, expostulavit ut similiter assertione nostræ auctoritatis corroborarem ea quæ vel ipse foret daturus in futuro, vel aliis fidelibus [*l. alii fideles*] Christi pro suarum animarum redemptione. Cujus saluberrimæ petitioni tam sibi quam militis præfecturæ [*l. nobis profuturæ*], pro animæ nostræ et parentum nostrorum remedio assensum nobis libuit præbere, et serie litterarum supra omnia memorata confirmare : hoc est ecclesiam Beatæ Mariæ Bellimontis, cum omnibus adjacentibus sibi, scilicet vineis, pratis, et vivarium Malamorta nuncupatum ad supradictarum Dei ancillarum edulium; ecclesiam Soriniacam, cum ecclesia et omnibus adjacentibus sibi id est vineis

viginti quoque arpennas vinearum inter Ligerim et A Carum; curtem quoque Liuram cum ecclesiis et omnibus sibi pertinentibus per assensum Odonis comitis et fratris sui Landrieli, ex cuius beneficio esse videbatur, distante quatuor milliariis a castro quod dicitur Insula; necnon Quiciacum villam cum omnibus ei pertinentibus, quam idem præfatus Herveus tenere videbatur.

Præcipientes ergo jubemus et jubendo præcipimus ut nullus iudex publicus, aut quilibet superioris aut inferioris ordinis reipublicæ procurator in his præsignatis Sanctæ Mariæ omnibus rebus ad causas judiciario more audiendas in ecclesias aut villas, aut aliquas possessiones, quas moderno vel priscis temporibus in quibuscunque provinciis aut territoriis regni nostri juste basilica Sanctæ Mariæ tenet, vel deinceps in iure ipsius basilicæ divina pietas augeri voluerit, ingredi præsumat; nec freda aut tributa, aut mansiones, aut parata, aut teloneum ex ullis negotiis, sicut in præceptis, ut diximus, multorum regum, exigere, aut fidejussores tollere, aut homines tam ingenuos quam servos super terram ipsius basilicæ immanentes distringere, nec ullas publicas factiones aut redhibitiones vel illicitas occasiones requirere tam temerarius audeat. Si quis autem in tantam prorumpere ausus fuerit audaciam, ut hujus nostræ auctoritatis et altitudinis præceptum violare præsumperit, quemadmodum in cæteris regum et imperatorum prædecessorum et parentum meorum præceptionibus continetur, non solum in offensam Christi et nostram lapsurum, verum etiam ducentorum solidorum auri ad purum excocti se noverit pœna multandum. Et ut hujus nostræ præceptionis auctoritas inviolabilem obtineat effectum, et ab omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus et successoribus regibus nostris verius a nobis facta esse credatur, et diligentia inviolabili conservetur, manu nostra propria consignavimus, et annuli nostri impressione signari jussimus. Signum domini Hugonis archiepiscopi. Signum Avesgaudi episcopi, quorum excommunicatione se ligatum novit, qui hoc præceptum infringere præsumperit, nisi cito pœnituerit, et ad emendationem venerit. Odo comes, etc. Odolgerius decanus, Herveus archiclavus, Walterius præcentor, etc.

Actum Bolonia foreste quinto Kalend. Octobris, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi 1007, indictione quinta. Theodoricus levita ad vicem Francouis summi cancellarii recognovit hoc præceptum. Ego Herveus et confratres mei Sancti

Compertum esse volo omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam futuris quam præsentibus, quoniam prævalescente nostris temporibus malignitate perversorum hominum, cum quotidie videretur minorari status ac justitia sanctæ matris Ecclesiæ, maxime ab illis qui advocati sanctorum locorum esse deberent et defensores, illi e contrario prædatores fiant et raptores. Pro qua re sæpenumero dum interpellatus essem a venerabili abbate Herberto cœnobii Corbeiensis, qui hanc perniciam mali sæpe experitur a nefando et maligno Efredo suo milite et advocato supradicti cœnobii, qui aliquando si ad expeditionem regiam commonitus extiterit, sumptus itineris sui ab hominibus ipsius monasterii requirit sibi præparari: aut si rediens ex aliquo itinere, si nox eum occupaverit, hospitium in abbacia et servitium sibi demandat ab hominibus villæ a se hospitate ministrari; si vero qualiscunque offensa inter homines suæ advocacionis acciderit, justitiam legis ex integro requirit habere. Quod si in castro suo Ecrensi aliquid reformari necesse fuerit, homines memorati cœnobii ad illud opus ire compellit. Repertum est igitur iudicio nostro et nostrorum principum, quia, cum suum beneficium ex abbacia ipsa propter advocacionem habeat, supradictas consuetudines in ipsum monasterium habere non debeat, excepto si abbas ipsius loci in expeditionem regis ire deberet, et eum secum ire jusserit, aut per se illum cum suis militibus ire præceperit: tunc sibi sumptus ex advocacione, non tamen sine ratione requirere liceat; nec aliam legis justitiam in abbacia habeat, nisi aut major abbas, aut præpositus ipsius, vel ipsemet abbas cum mutaverit super se exigere justitiam sibi non potuerit, et de ipsa lege tertiam partem habeat. Nec castrum ipsius advocati ab hominibus ipsius abbatis cogatur neque fieri neque reformari, nec in villa aliqua ipsius abbatiæ non comedat, nisi forte abbas illum vocaverit, aut præpositus villæ pro sua utilitate; nec hominem ipsius abbatiæ ad placitum suum compellat pro aliqua occasione; nec causam despectus ab ipso requirat. Hanc igitur sanctionem nostram ac principum nostrorum, si ipse Efredus aut successores ipsius infringere præsumperit, despectus nostri pœnam et tremendi iudicii damnationem cum perpetua excommunicatione incurrant.

Acta est hæc constitutio in villa vocabulo Pons Sanctæ-Maxentiæ, regnante glorioso rege Rotberto anno vicesimo indictione xiv.

† S. Rotberti gloriosi regis.

Notum fieri volumus industriæ omnium sanctæ matris Ecclesiæ, tam præsentis quam futuræ ætatis fidelium, quod quidam Amadeus abbas Flaviniacensis cœnobii, in honore beati Petri apostolorum principis, almique Præjecti martyris ac præsulis fundati, ad nostram præsentiam accesserit, petens quamdam capellam nostri juris, infra moenia Æduorum civitatis sitam, et in honore beati Joannis evangelistæ dicatam, supradicto loco, scilicet Flaviniaco, dari, quæ fratribus prædicti loci ita erat necessaria, ut hospitandi causa eis esset expetenda. Cujus petitio nec visa est refragabilis, nec injusta. Si enim omnibus rationabilibus est favendum petitionibus, quanto magis illorum quorum remuneratio in die justitiæ constat copiosior? Unde quoniam huic simile multoties ab antecessoribus nostris frequentatum audivimus et factitatum, libenter petitionis illius præbuimus effectum, quatenus locus sæpe nominatus, Flaviniacus videlicet, et monachi ibi degentes, atque inibi divinæ majestati famulantes, prætaxatam capellam in honore sancti Joannis evangelistæ, ut diximus, consecratam, cum omnibus quæ ad ipsam pertinere videntur, perpetualiter, nullo inquietante, deinceps possiderent. Et ut firmiorem amodo tenendi haberent astipulationem, hoc scriptum inde eis fieri jussimus, et sigilli nostri impressione insigniri præcepimus.

Actum Æduæ anno Dominicæ Incarnationis 1018, indictione prima, regni vero gloriosissimi regis Roberti xxx, iii Kalend. Martias. Ego in nomine Christi Galterus cathedræ Augustidunensis urbis episcopus assensi, et propria manu firmavi. Signum Hugonis episcopi (7). Ego in nomine ligni Crucis Balduinus sanctæ sedis Tarvanensis civitatis astipulavi. Ego Theodericus Aurelianensis civitatis episcopus manu propria corroboravi. Ego Robertus dux Burgundionum (8) propria manu firmavi.

VIII (bis).

Præceptum Roberti regis Francorum de constructis castellis Monte-Basone atque Mirebello, et ne inde aliquid inferatur incommodum monachis Cormeriacensibus.

(Anno 1018.)

[DOM MARTENE. *Thes. Anecd.* tom. I, col. 137, ex archivis monasterii Cormeriacensis.]

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, ROBERTUS, divina ordinante providentia, Francorum rex.

Si servorum Dei, eorumque maxime qui, sua omnia relinquentes, Christum sequi noscuntur, curam gerimus, et ad divinæ potentie in locis Deo dicatis verius serviendum auxilium porrigimus, id nobis procul dubio ad mortalem vitam prospere deducendum et ad eternam felicitatem obtinendam, cumque

A prospectibus nostra auctoritate stabiliendis et roborandis ejusdem cœnobii, nomine Cormarici, in honore Dei omnipotentis et S. Pauli apostoli constructi. Ipse namque Fulco comes construxit suo tempore in comitatu Turonico castellum quod vocatur Monsbasonis, in terra ipsius cœnobii: et alterum construxit castellum in comitatu Pictavino, quod vocatur Mirebellum, terræ ipsius cœnobii proximum. Verentes itaque monachi jam dicti cœnobii ne eadem castella in futurum sibi vel suis rebus nociva et infesta existant, adiit nobilis et religiosus abbas ipsius loci, nomine Teutbaldus, cum suis monachis, præfatum comitem Fulconem, ut vi sua atque potentia, quantum posset, providere et prohibere curaret ne eadem castella jam dicto cœnobio, nec ullis rebus suis unquam violenta forent. Deinde suggererunt jam dictus abbas et sui monachi ipsi Fulconi nostram adire excellentiam regiam, ut quod ab eo precibus exigebant, ipse a nostra serenitate efflagitaret, scripto et præcepto nostræ auctoritatis ratum ac stabile in perpetuum confirmare. Idem vero Fulco comes tam dicto abbati et suis monachis, utpote maxime religiosis, maximo devinctus amore, quam potius pro remedio et salute animæ suæ istiusmodi eorum precibus obtemperando et consulendo promisit se semper præsto esse et paratum fore. Ideo adiit magnificentiam nostram, et hæc quæ hactenus depromimus, sollicitè studuit nostris intimare auribus. Nos vero ipsius Fulconis suggestioni, utpote nobis fidelissimi, libenter et efficaciter assentientes, imo ut gratiam Dei omnipotentis ampliorem mereamur, et stabilitate et pace diutina nostri regni lætemur, interdiximus et prohibemus per hoc scriptum et præceptum nostræ auctoritatis ut nemo unquam sit, nec militaris quisquam, nec quispiam homo, nec qualibet persona de ipsis duobus castellis supranominatis, nec de cunctis aliis castellis quæ sunt juris ipsius comitis Fulconis existat, qui ullum contrarium usum, neque consuetudinem, neque violentiam, nec dominatum irrogare audeat nec præsumat jam dicto cœnobio S. Pauli apostoli, nec ullis rebus ipsius cœnobii, nisi sicut temporibus antecessorum nostrorum actum est, Lotharii videlicet Francorum regis, et genitoris nostri Hugonis itidem Francorum regis, et temporibus siquidem Fulconis comitis, et Gausfredi comitis, avi et patris sæpefati Fulconis comitis. Statuentes autem præcipimus, vehementerque interminamus, et monemus ne ullus unquam succedentium hominum, cujuscunque potestatis vel conditionis existat, qui hoc nostræ auctoritatis statutum in aliquo violare audeat, ne impietas ejus ac superba temeritas, pœnas ultimas Christo iudice just. Atque ut hæc nostri

Gotfridus monachus scripsit, ad vicem Francorū cancellarii; et ipse Franco manu propria subscripsit.

IX.

Privilegium Roberti regis pro monasterio Cormeriacensi.

(Anno 1018.)

[DOM MARTENE, *ibid.* pag. 138.]

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, ROBERTUS, divina ordinante providentia, Francorum rex.

Si servorum Dei, eorumque maxime qui, sua omnia relinquentes, Christum sequi noscuntur, curam gerimus, et ad divinæ potentiae in locis Deo dicatis verius serviendum auxilium porrigimus, id nobis procul dubio ad mortalem vitam prospere deducendam, et ad æternam feliciter obtinendam, commodum provenire confidimus. Idcirco notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, et præcipue totius regni nostri primoribus, quia adiit regiam culminis nostri monarchiam Fulco comes pro commodis et profectibus nostra auctoritate stabilendis et roborandis..... cœnobii nomine Cormarici, in honore Dei omnipotentis et sancti Pauli apostoli constituti, a priscis et Deo obsequentibus fideliter abbatibus, scilicet sancti et peculiaris nostri patroni Martini..... summi et digne Deo colendi theologi Pauli honore constructum, et maxima copiarum et opum datione ditatum, et numerosa Christo famulantium monachorum stipatione locatum, et a prædecessoribus nostris bonæ et dignæ memoriæ parentibus isdem præfatus locus cum digno honore est habitus, et privilegiali præceptione imperialiter stabilitus, resque ibidem undique concessas sub attestatione regali præfato monasterio, cum omni deliberatione substituere omnimodis sauxerunt. Ego quoque justis ac piis consiliis pie aures accommodans, salutiferisque petitionibus libentissimo annuens animo, prælibati comitis agnita pia et fideli petitione, annuere sategi. Idem namque locus in speciali regum dominatu priscorum antiquitus visus est. Sed prohibente plurium infestatione nefandorum civium, qui, ceu ratem in fluctivagos pelagi discursus, deificam semper insectantur Ecclesiam, coactus abbas ejusdem loci et monachi aggredi regiam cogitavit serenitatem, quatenus illius tutor pro nimia inquietudine, et defensor pro infestationibus sibi obstantium ex provisione restitueretur regia. Quorum voto assensum regia præbens majestas, tutorem illius, seu advocatum ipsum Fulconem, videlicet proavum istius Fulconis, qui illis vicinior et potentior post regem tunc temporis videbatur. Posterius quoque illius deinceps illam abbatiam in suum redegere dominatum. Verens igitur supradictus co-

obnix a venerabili jam dicti loci domno Riccardo abbate, et sibi subjectis monachis, quatenus a me exposceret quod privilegiali edicto hoc vetare et prohibere debeamus, quod et facimus. Præcipiens et mandans auctoritate regali, et obtestans per deidicum nomen sanctæ et individue Trinitatis, ut nemo temerario ausu præsumat eandem abbatiam in dominatione alicujus personæ transfundere, sed sit in salva custodia et defensione Fulconis comitis et successorum ejus. Quod si quis conatus fuerit istiusmodi rem attentare, non omnino quod cupit vindicet, et ad nostrum tutamen et dominium idem locus revertatur, sive successorum nostrorum, et deinceps nulli dominatui subsistat, nisi regio. Si quis autem, quod non credimus, hanc præcepti ascriptionem regiam populari audacter conaverit, ac timide deserere voluerit, cum Datan et Abiron, atque cum his qui dixerunt Domino Deo : *Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*; et cum Herode parvulorum necatore, necnon cum Nerone apostolorum Petri et Pauli et multorum martyrum interfectore, seu cum Aureliano impiissimo lictore, et cum Juda traditore Domini portionem habeat, et anathema maranata, atque in pœnis infernalibus perpetualiter concremandus existat. Et ut hoc nostræ auctoritatis emolumentum per succedentia annorum curricula ab omnibus verius credatur, et attentius observetur, annuli nostri impressione jussimus insigniri, et monogramma nostri nominis decenter mandavimus ascribi.

C Signum Roberti gloriosissimi regis.

X.

Roberti Francorum regis diploma pro restitutione monasterii Latiniacensis.

(Anno 1018.)

[MABILL., *De re diplom.*, lib. VI, pag. 601, ex chartulario Latiniacensi.]

ROBERTUS Dei ordinante clementia Francorum rex.

Si justis fidelium nostrorum petitionibus libenter assensum præbuerimus, et quæ rationabiliter petierint, bonæ voluntatis gratia sine quovis typo perficere curaverimus; et hos nobis fideliores fieri, et nostri regni statum sub divina custodia credimus confirmari: maxime tamen si de his quæ ad honorem sanctæ Dei Ecclesiæ pertinent, id fieri contigerit. Noverit igitur communis Ecclesiæ atque nostrorum industria fidelium, præsentium scilicet atque futurorum, quod quidam de nostri regni principibus, nomine Stephanus, nobilitate et potentia comes clarissimus, noster etiam nepos amantissimus, celsitudinis nostræ magnificentiam humiliter adit, et auribus nostræ serenitatis devote intimavit qualiter quamdam abbatiam, cujus monasterium in Pa-

scauraverit, ac suis fidelibus concambiis redditis abbatiae propriam terram pro parte maxima restituerit. Praefatus igitur comes Stephanus humiliter expetiit ut praeepto nostrae auctoritatis confirmarem quatenus terram quam pater suus ibi reddidit sive donavit, vel ipse adhuc daturus est, seu alii quilibet Christiani et Ecclesiae fideles ex donatione daturi sunt, hanc ipsa abbatia firmiter tenere et in perpetuum valeret possidere. Cujus precibus liberiori gratia praebentes assensum, consilio nostrorum principum nostrique regni primatum, quod humiliter expetiit, efficaciter impetrare promeruit. Hoc igitur nostrae celsitudinis praeeptum fieri jussimus, per quod praecipimus atque firmamus ut quidquid praedicta abbatia ad praesens tenere noscitur, vel quidquid et deinceps possidendum a Christi fidelibus donatum fuerit, jure firmissimo teneat atque possideat. Ut autem haec nostrae auctoritatis praeeptio firmiorem in Dei nomine obtineat vigorem, annuli nostri impressione subter eam jussimus sigillari.

Actum Senouis civitate, anno Dominicæ Incarnationis millesimo decimo-octavo (9), regnante serenissimo rege Roberto xxxii, vi Kal. Martii. Signum Roberti regis. Signum Hugonis regis. Signum Henrici. Signum Roberti. Signum Letrici, archiepiscopi, Balduinus subcancellarius vice Arnulphi archiepiscopi primi cancellarii recognovit atque firmavit.

XI.

Roberti regis privilegium pro Miciacensi monasterio.
(Anno 1022.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, tom. IV, Append., pag. 706, ex archivo Miciacensi.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ROTBERTUS Dei gratia Francorum rex.

Ex injuncto nobis regiae dignitatis officio tenemur monasteriis in regno nostro constitutis eo modo providere, quo universa quæ ab aliis libere ipsis collata sunt, et quæ possidere dignoscuntur, ne in posterum super his valeant aliquatenus molestari, liberaliter confirmemus.

Noverint igitur universi quod constitutus in praesentia nostra venerabilis Odolricus episcopus, et Albertus abbas Sancti Maximini Miciacensis loci cum quibusdam fratribus humiliter petierunt serenitatem nostram innovari sibi privilegia quædam a prædecessoribus nostris regibus, Clodoveo scilicet primo Francorum rege Christianissimo et Carolo Augusto, regia munificentia monasterio Miciacensi indulta, quorum videlicet privilegiorum sigilla praenimia vetustate nobis videntibus fracta penitus fuerant et consumpta. Quorum petitioni digne faventes, pro animæ salute propriae, mei scilicet Roberti regis et uxoris meæ Constantiæ, et nostrorum filiorum

A Hugonis regis et Henrici, Roberti quoque et Odonis, ad tutelam praedicti monasterii Miciacensis hoc nostrae regiae dignitatis praeeptum edidimus, ut absque ullo incommodo fratribus ibidem Deo servientibus emolumentum proveniat salutare, nostrumque apud illos perpetuum teneatur memoriale. Praedictorum igitur privilegiorum tenore considerato, ad notitiam futurorum placuit nobis in hoc pragmatico confirmari et adnotari possessiones quæ in praedictis et in aliis regum privilegiis continebantur, quas praesentialiter ejusdem cœnobii fratres gratia Dei secure et quiete possident.

Priores fundus Miciacensis cum appendiciis suis, et fluvius Legiris et Ligeriti, et in civitate Aurelianensi possident in alodo claustrum Sancti Maximini ab omni exactione liberum et consuetudine; et capellam in honore ejusdem confessoris sacratam, et praebendam Sanctæ Crucis perpetualem; et in burgo Dunensi furnulum unum in alodo, et juxta Sanctum Anianum abbatiam Sancti Maximini et burgum ejus; et in burgo Sancti Aniani dimidium furnilium in manu-firma, qui reddit censum denarios iv et obolum in missa Sanctæ Crucis mensis Maii, et juxta sanctum Donatianum alodium unum; extra civitatem contra claustrum Sancti Maximini partem alodi, quæ pertinet ad ipsum claustrum, et praebendam Sancti Aniani. Possident etiam ecclesiam Sancti Dionysii in alodo cum omnibus ibi pertinentibus terris cultis et incultis, pratis, pascuis, vineis, servis et ancillis, et villis, id est Bruerias, Caventonem, Alburias, Asinarias et aliam potestatem quæ dicitur Nemesus, Masnitium et Boschellum in manu-firma, et curtem Dreani in alodo quæ est in pago Gastmensi, et in pago Aurelianensi Ulneri villam cum omnibus sibi pertinentibus, et potestatem Audoeniputei (*Empuis*), Bitriacum, montem Cuichet, Pyracium Sarcinum, Grangioli-villam, Viviniacum, Haia-corbi et Nocimentum. Has potestates Clotarius rex filius Clodovei senioris praedicto loco concessit.

Præter hæc autem possident capellam Sancti Maximini super Ligerim positam ab omni consuetudine et potestate ministerialium nostrorum liberam; et vallem et Cersiacum cum sibi pertinente terra et silva, et omnia quæ ad eandem villam pertinent et totas Spedas et Montiniacum, Vacheriam quoque et totum Ronedum [*al.*, Rollenum], sicut partitur terra Sancti Liphardi, et Alenam et Bonivillam, et casuarium unum in Sumone villa, et totam Silvestræ villam. Has possessiones Childebertus rex praedicto loco contulit. Habet etiam in pago Carnotensi Fraxinulum, et Saumaricum, et Clessam villam cum omnibus sibi pertinentibus, et terram quamdam in villa quæ dicitur Vonas, et Maissiam et Lincamisum; has possessiones Dagobertus rex dicto loco

concessit. Et in pago Dunensi habent cellam in loco A qui dicitur Mons-Letardi cum aqua Coneda, molendinis, silva, pratis, terris cultis et incultis, pascuis, vineis, mancipiis, servis : hanc cellam Theodericus rex ex hæreditate Lupi pessimi ducis Miciacensi loco contulit. Cambiacum quoque possident ex dono Clodovei senioris cum ecclesia et omnibus sibi pertinentibus ; Prunedum etiam et Berellam, Spinam, Toscham-rotundam, Brulium, et Boscum sancti Agili, et Brasias quasdam juxta silvam nostram, quæ dicitur *forest*, ubi metæ sunt positæ.

Habent insuper ex dono Pippini regis Fontanas et Malverias quæ sunt in alodo et in manu-firma, et Fauvanas et villam Marcelli; et Chandre cum omnibus sibi pertinentibus, terris cultis et incultis, servis et ancillis.

Et ex dono Ludovici imperatoris et Lotharii filii ejus habent discursionem trium navium per diversa imperii flumina, scilicet per Ligerim, Carum, Sequanam, Maternam, Vigenam, Sartam, Meduanam, Sidilum, pro quibuslibet monasterii necessitatibus, ut secure et libere ire et redire valeant, et non reddant teloneum vel ullam consuetudinem vel aliquam redhibitionem. Et ne quislibet exactor fisci de carris vel carretis vel sagmariis vel quocunque vehiculo sive per terram sive per aquam facti, vel de quocunque commercio pertinens ad prædictum locum exigat vel accipiat ullam omnino consuetudinem, nec de quibuslibet negotiis vel in villis vel in terris, sive in silvis aut in aquis prædicti monasterii factis undecunque judiciaria potestas aliquid exigere præsumat, aliquam legem vel consuetudinem accipere vel exigere, vel quamlibet molestiam inferre. Ipsi vero monachis consuetudines, quas volunt, sive in terris sive in aquis suis ponere liceat, id est, telonium salis et aliarum rerum, quæ vehantur sive per terram sive per aquam, et cæteras leges idest sanguinem, raptum, homicidium, incendium, et alias leges quæ solent exsolvi, in suis terris accipiant.

Possident etiam ex dono Caroli Calvi Gaudiacum cum ecclesia et omnibus sibi pertinentibus, terris cultis et incultis, pascuis, servis et ancillis et quibusdam villis ; scilicet Montem Bellerii, Patiacum, Mauselanum et boscum qui dicitur Boscus regis, et boscum Gilfredi, boscum etiam Sancti Marcelli, et brasias quasdam inter montem Belleni et viam publicam, ubi metæ positæ sunt.

In Secalonia quoque habet curtem Vennensem cum ecclesia et omnibus sibi pertinentibus, et Macherias et Mesum et Brulium, et Cosdrenam silvam cum brasiiis adjacentibus, et in Litiniaci parochia farinarium petrosam; has possessiones habent ex dono Lotharii filii Ludovici imperatoris.

Ex dono autem Clodomiri regis habent Fontanellas

ubi inter eorum propriam silvam et silvas baronum et militum nostrorum metæ positæ sunt, omni tempore glandis porcos ducentos absque ullo pasnatico vel aliquo servitio habere sibi liceat.

Habet præterea idem cœnobium multas possessiones, quas, quia in privilegiis regum præcedentium, et authenticis pontificum nominatim expressæ continentur, in præsentî pragmatico nolimus adnotari. Nos vero, ne inferiores videamur prædictis regibus, beneficio concedimus prædicti monasterii fratribus, duos farinarios censuales infra Ligeritum super Sanctum Hilarium, cum tota aqua illa quam dedit eis Hugo miles, solventes in censu solidos tres in missa Sanctæ Crucis mensis Maii : et contra domnum Martinum in Ligerito, molendinos duos ex proprio jure nostro, cum aqua sibi pertinente, eis in

perpetuum concedimus et confirmamus. Concedimus etiam eis ut homines nostri liberi et servi, qui manserint vel domos habuerint in terris eorum, omnes penitus consuetudines et ex nomine taliam quemadmodum proprii homines eorum perpetuo reddant. Et sicut piæ memoriæ genitor noster Hugo rex eis concesserat singulis hebdomadis per unam diem et noctem, quam voluerint, libertatem perlustrandi totam aquam nostri juris Ligeriti fluvii, quolibet modo piscationis, eis in perpetuum concedimus et confirmamus. Et quia ministeriales nostri Aurelianienses et milites, et servientes Landrici militis Balgenciensis, et quidam alii, sicut ad nostras aures sæpius pervenit, terras prædicti monasterii quotidianis vastant rapinis, et hominibus illic commorantibus multas injurias faciunt, per hoc nostræ regalis auctoritatis præceptum id omnimodis amodo fieri prohibemus, Landrico milite Balgenciensi, et filiis ejus Landrico, Joanne et Herveo ad ipsum consentientibus, et coram nobis et fidelibus nostris palam contententibus se huc usque nullum omnino jus aut ullam consuetudinem vel servitium in omnibus terris Sancti Maximini vel hominibus de jure habuisse vel habere debere. Prohibemus igitur, et auctoritate regia præcipimus districte ut in Miciaco villa, et in potestate Sancti Dionysii, et in capella Sancti Maximini trans Ligerim, et in Cambiaco, et in Gaudiaco, Monte-Bellerii, Malvariis, Canariis, Fontanis, Villa-

Marcelli, Rosariis, Asneriis in Meso, et in omnibus appendiciis quæ ad has villas pertinere noscuntur, et in aliis villis, vel terris, vel hominibus eorum, ullus omnino ministerialium nostrorum, neque comes, neque missus, neque judex, aut villicus, aut quislibet publica potestate præditus, ullam omnino legem, vel consuetudinem, vel servitium aliquod exigat, vel ullam inquietudinem aut contrarietatem deinceps facere præsumat; aut quidquam subtrahere, aut aliquam infirmitatem inferre, seu necesse fuerit, aut aliquid

possidere. Ut autem hæc nostra auctoritas certius a credatur, et a fidelibus, Deo annuente, nostris et futuris temporibus melius conservetur, sigilli nostri caractere subter eam jussimus roborari.

Signum Rotberti regis. Sign. Hugonis regis filii Rotberti. Sign. Henrici filii Rotberti regis. Sign. Rotberti filii Rotberti regis.

Nomina testium : Sign. Tetduini clerici, filii Reginæ mulieris, cujus erat beneficium. Sign. Leutericus archiepiscopus Senonas. Sign. Gostinus archiepiscopus Bituricas. Sign. Odolricus episcopus Aurelianis. Sign. Guarinus episcopus Belvagus. Sign. Franco episcopus Parisius. Sign. comes Ivo de Bello-monte. Sign. Ebo miles. Sign. Guarinus miles Parisius. Sign. Amalricus miles de Monte-forte. Ego Balduinus cancellarius perlegendo subscripsi.

Actum Aurelianis publice, anno Incarnationis Domini millesimo vicesimo secundo, regni Rotberti regis xxvii, et indictione v, quando Stephanus hæresiarches et complices ejus damnati sunt et arsi sunt Aurelianis [al., quando hæretici damnati sunt Aurelianis].

XII.

Roberti regis privilegium pro ecclesia S. Martini, petente S. Guillelmo; abbate S. Benigni Divionensis.

(Anno 1023.)

[MABILL., *Acta SS. Bened.*, sæc. VI, pag. 467]

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis. Ego ROBERTUS gratia Dei Francorum rex.

Noverit omnium sanctæ matris Ecclesiæ fidelium industria, ut præsens sed etiam futura, quod quidam noster comes, Guillelmus nomine, nostræ serenitatis adierit præsentiam, rogans et obnixè postulans ut quamdam ecclesiam in honore sancti Martini sacratam, in suburbio Belnensis castri sitam, olim abbatiam sed jam omnino destructam, quam etiam jure nostri beneficii possidebat, se mihi liceret credere, eo conventionis tenore ut eandem ecclesiam cuidam congregationi in loco Fructuariæ juxta Alpes Deo regulariter servienti quominus tradere-mus perpetualiter habendam. Cujus rationabili et devotæ petitioni libenter condescendere volui, quoniam eidem cœnobio jam pridem quamdam abbatiam Sanctæ Mariæ in suburbio Cabilonensi sitam, cum Ecclesia Busciani et alodum Cassiniaci cum ecclesia ejusdem villæ per præcepti firmitatem concesseram. Quæ omnia dedi instinctu et petitione domini Guillelmi abbatis, ejusdem loci Fructuariensis devoti fundatoris, interveniente et subscribente Gosfrido Cabilonensi episcopo cum reliquis episcopis qui interfu-erunt concilio nuper Ariaci habito. Innotesco

et sicut nostri præcepti auctoritate firmavimus, ita etiam legaliter dandi in posterum habenda absque declamatione decernimus, et harum rerum conventionem annuli nostri impressione signamus

Actum Avaloni, anno incarnati Verbi 1023, regnante Roberto xxxvii. Ego Baldoinus cancellarius relegendo subscripsi.

XIII.

Rotberti regis præceptum pro monasterio Bellimontis prope Turonos.

(Anno 1022.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, tom. IV, Append. pag. 708, ex archivo S. Martini.]

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis, ROBERTUS Dei misericordia rex.

Si petitionibus servorum Dei pro quibuslibet ecclesiasticis necessitatibus aures nostras pulsantium libenter assentimur, et ad divinæ militiæ cultum in locis Domino dicatis uberius famulantibus auxilium porrigimus, id nobis procul dubio et ad instantem vitam temporaliter transigendam, et ad futuram feliciter obtinendam profuturum confidimus. Notum igitur fore omnino cupimus cunctis Christi nostrisque fidelibus, præsentibus scilicet atque futuris, quoniam adii serenitatem nostri culminis Sulpicii subdiaconus et archiclavus Beati Martini, humiliter flagitans, et flagitando summa prece deprecans, ut auctoritate nostræ præceptionis jubere-mus præceptum fieri de his unde jam præceptum altera vice fieri jusseramus per deprecationem bonæ memoriæ Hervei levitæ et archiclavus Beati Martini, prædecessoris ejusdem fidelis nostri Sulpicii, de ecclesia videlicet Beatæ Mariæ Bellimontis, in qua regulam sanctimonialium supradictus sanctus vir Herveus construxit, non longe sita a castro patris nostri Martini, cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, vineis scilicet et pratis; atque de quodam vivario Malamorta nuncupato, necnon et de quotlibet arpenibus vinearum, quæ diversis in locis prope suburbium oppidi præfati confessoris Christi Martini, sitæ inter Ligeris videlicet Carique alveum, hoc est de vineis ex thesauro arpen. quatuor, non longe ab oppido beati Martini ex parte Cari fluminis; terminantur de duabus partibus ipsius potestatis; de tertia parte terræ Sancti Andreæ; de quarta via publica reddent censum ad missam Sancti Martini hiemalem denar. sexdecim. Item, de vineis ex thesauro arpen. quatuor in suburbio castelli Beati Martini ex parte meridiei, ubi ultra Beram dicitur. Terminantur de una parte terra Sancti Venantii, de duabus terra communi fratrum, de quarta via publica. Reddent censum ad missam Sancti Martini

suburbio castelli Beati Martini ex parte occidentis; terminantur de una parte via publica, de duabus terra ipsius potestatis, de quarta terra Sancti Pauli. Reddent censum ad missam Sancti Martini hiemalem den. quatuor. Item, de vineis ex thesauro arpen. III in suburbio castelli Beati Martini ad Curæcium maceræ; terminantur de duabus partibus viis publicis, de reliquis partibus terra Sanctæ Crucis, et prato Sancti Venantii: reddent censum ad missam Sancti Martini... ex parte occidentis, terminantur de una parte terra sancti Martini de Portaria, de altera de ipsa Portaria et terra Sancti Sulpicii, de quarta via publica: reddent censum ad missam Sancti Martini hiemalem den. tres. Item, de vineis ex thesauro quartarios tres in suburbio castelli Beati Martini, ex parte orientis, terminantur de una fronte, via quæ ducit in urbem, et ex uno latere via cujus caput portam Sancti Juliani attingit, de altero latere terra Sancti Pauli, de altera autem fronte alodo Ademari: reddent censum ad missam Sancti Martini hiemalem den. septem. De vineis quoque de Portaria, non longe a castello Beati Martini ex parte meridiei arpen. quatuor, terminantur ex duabus partibus terra ipsius potestatis, de tertia terra Sancti Venantii, de quarta Sancti Dionysii; reddent censum ad missam Sancti Martini hiemalem den. sexdecim. Item, de vineis de Portaria arpen. dimidium in suburbio castelli Beati Martini, ex parte occidentis; terminantur de una fronte terra Sanctæ Mariæ, ex uno latere terra Sanctæ Monegundis, ex altero vero latere et ex capite viis publicis; reddent censum ad missam Sancti Martini hiemalem den. duos. De iis quidem omnibus vineis, quas hic cum suis terminationibus recensuimus, jam firmaveramus quoddam scriptum, quod idem dominus Sulpicius de ipsis fieri jusserat, assensu Rogerii decani et cæterorum fratrum. Deprecatur quoque sæpe dictus fidelis noster dominus Sulpicius archiclavus, huic præcepto inseri quoddam altare, in honore sanctæ crucis et sancti Petri in medio ecclesiæ beatissimi Martini situm, ubi sanctæ memoriæ dominus Herveus archiclavus tumulatus requiescit, quod et jam ipse non immemor suæ animæ, eidem loco, Sanctæ videlicet Mariæ Belimontis; in perpetuum concessit habendum. Est enim de thesauro Beati Martini, ea videlicet lege eoque tenore ut sanctimoniales Domino servientes, amodo semper in posterum cappas et cætera ornamenta Beati Martini, prout potuerint, absque pretio restituant. Cujus nos petitionem satis rationabilem considerantes, votis ejus libenter assensum dedimus; et tam de ipso altari quam de supra scri-

firmavimus, et annuli nostri impressione signavimus.

Rotbertus. Ego Balduinus cancellarius relegi, et subscripsi.

XIV.

Roberti regis et Constantiæ reginæ charta de donatione prædii prope Vermeriam, facta abbatiæ Compendiensi.

(Anno 1029.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, tome IV, pag. 602, ex autographo.]

In nomine sanctæ et individuæ, Trinitatis, Patris et Filii, et Spiritus sancti, ego ROTBERTUS gratia Dei Francorum rex, et CONSTANTIA divino nutu regina.

B Si primitivi fructus charitatis, quos exornat devota erogatio religiosæ liberalitatis, ad hoc efficaces sunt et idonei ut valeant firmare statum cujuscunque honoris, ac deinde repræsentare plenitudinem futuræ remunerationis, verissime decet regiam dignitatem illis revidere et affatim exuberare, per quos suæ dignitatis amplitudinem valeat sublimando erigere, et erigendo sublimare; et demum felici commercio et incomparabili expectet æterna, et certa spe possideat expectata. Quod liberalitatis genus tunc ex parte pro debito exercemus, si locis sanctorum et congregationibus fidelium temporalia bona conferre non denegamus, ut tanto liberius cultores Christianæ religionis et ecclesiastici ordinis divinis inserviant mandatis, quanto amplius fuerint ab omni necessitatis impedimento absoluti. Innoscat ergo universitati sanctæ matris Ecclesiæ fidelium, tam præsentium quam etiam futurorum, me et conjugem meam Constantiam, jucunda conversatione mihi admodum dilectam, et in administratione rerum ad se pertinentium satis utilem et strenuam, prædium nostræ regali sedi Vermeriæ contiguum, quod de auro ex patris sui dono asportato prædicta conjux mea emerat, Sanctæ Mariæ Compendiensi ecclesiæ, cujus cultum singulariter præter cæteros sanctorum amplectebatur, et sanctis martyribus Cornelio et Cypriano in eadem ecclesia requiescentibus humiliter dedisse et devote jure prætorio et forensi tradidisse pro nostra incolumitate et salute animarum nostrarum, et filii nostri Hugonis, jam regni solio, antequam decederet, sublimati, et, prohi dolor! nostris diebus inibi sepulti. Ea autem quæ respiciunt ad prædictum prædium sunt hæc: Duæ ecclesiæ cum quatuor molendinis, quinquaginta tres habitatores, hospites cum quadraginta quatuor arpennis vinearum, et cum quadraginta et dimidio arpennis pratorum. Denique inter ho-

um vix sufficiens duæ carruæ omnibus temporibus uniuscujusque anni excolere. Duos præterea mansos eidem alodio adjacentes concedimus, unum in villa Mohericurz, alium in villa Veneta. Hæc omnia legaliter data, et jure forensi et prætorio Compensiensi ecclesiæ tradita, nostræ auctoritatis præcepto firmavimus, et in posterum firmata esse statuimus, et sigillo nostro insigniri præcipimus, ut inferius scriptum est.

(10) In hoc diplomate duo observanda, nempe quod Rotbertus rex utatur, initio contextus, pronomine *Ego*, de quo vide libri secundi caput tertium,

Actum publice Aurelianis, anno incarnati Verbi millesimo vicesimo nono, regnante rege Rotberto quadragesimo tertio.

Ego Balduinus cancellarius relegendo subscripsi, et subscribendo relegi (10).

num. 21, et quod Constantia simul cum eo diploma inchoat, præter morem, nimirum quia ipse donationem facit ex propriis cum rege.

ANTE ANNUM MXXXIII.

MEGINFREDUS

MAGDEBURGENSIS MAGISTER ET PRÆPOSITUS.

NOTITIA IN MEGINFREDUM.

(Apud CANIS. *Antiq. Lect.* edit. Basnag., tom. III, pag. 86.)

Meginfredus antiquiorem emendavit renovavitque biographum, qui jam Emmerammi Vitam scripto mandaverat. Seu depravata fuerant illius monumenta, sive potius imperite barbaroque stylo fuerant scripta, denovo huic Vitæ scribendæ manum admovere coactum se sensit Meginfredus. Prior ille scriptor appellatur Cyginus et Heres.

Meginfredo nomine tantum notus videtur. Credit Surius illum fuisse episcopum Ratisponensem, deceptus forsân subscriptionibus synodo Dingolviingensi anno 774 adjectis, ibi enim subsignavit *Heres*. Sed non fuit Ratisponensis antistes, cum eam sedem tunc temporis teneret Scriptpertus. Deinde vero episcopus Ecclesiæ Frisingensis appellatur ab Arnolfo. Ætas qua vixerit incerta. Vossius nomen Cyrini fictitium credidit, quia nullus inter Frisingenses episcopos eo nomine indicatur, quin imo nec inter Ratisponenses. Sed vixit ille an. 760, et obiit an. 783. Fuit monachus Benedictinus, dein abbas, denique quartus episcopus Frisingensis. Meginfredus multo notior, fuit enim inter viros sui sæculi doctiores; monachus Fuldensis ineunte sæculo decimo; dein ad Parthenonis regimen evehctus, sive Magdeburgensis præpositus factus est. Hoc ipsum conjecterat olim Canisius, cujus hæc sunt verba: *An Meginfredus hic est quem Trithemius in Chron. Hirsaugiensi an. 1010 monachum Fuldensem celebremque chronographum, ejusque laboribus se plurimum adjutum asserit? Certe annus 1010 eundem suadet, potuitque fieri ut Fulda Magdeburgum ad præposituram sit ascitus.* Scripserat Chronicorum libros viginti quatuor a Trithemio sæpius laudatos. Deinde ad Emmerammi Vitam emendandam se contulit. Brevis illa scriptio, quæ vix aliud contineat præter cruentam Emmerammi mortem, a Lantperto ob suspicionem de stupro sorori illato intentatam. Vixit Meginfredus temporibus Ottonis II et Ottonis III, deinde etiam sub regno Henrici secundi imperatoris.

Emmerammius fuit, ut aiunt, Pictaviensis apud Gallos episcopus, qui sedem episcopalem gregemque sibi commissum deserens, in Pannoniam tendere voluit, ut ibi idololatrias ad Christum adduceret. Cætera legere possis apud Meginfredum. Observasse sufficiat ipsum anno 697 sub Theodone IV duce Bajoariam perisse; itaque ab eo longe temporibus et annis distabant qui Vitam ipsius hic nobis mandarunt.

MEGINFREDI

DE VITA ET VIRTUTIBUS BEATI EMMERAMMI

LIBER UNUS.

(CANIS. BASNAG. *Antiq. Lect.* tom. III, pag. 87.)

AD PROVISOREM SANCTI EMMERAMMI, QUID DEBEAT IPSI ET RATIONI,
P A (PURCHARDUM ABRATEM.)